

Horváth Géza

Poétika

P: 14.15-15.45

A kurzus célkitűzései/követelmények:

A kurzus poétika és nyelvszemlélet kapcsolatát járja körül a modern irodalomban/irodalomtudományban elméleti szövegek és konkrét műértelmezések segítségével. Részletesen kitérünk a poétikai megformáltság kérdéseire, az irodalmi jelentésképzés útjaira, műfaji kérdésekre, nyelv és szubjektum viszonyára, a dialogikus nyelvszemlélet poétikai következményeire, kép és szó viszonyára, valamint az írás poétikájára és antropológiájára. A gyakorlaton elvárt az aktív részvétel, a kötelező olvasmányok heti rendszerességű elolvasása és referátum készítése. A tematika és az olvasmányok tájékoztató jellegűek, a jelentkezők doktori témájától függően részben módosulhatnak.

Témakörök, olvasmányok

1. A poétika modern fogalmához

Olvasmányok:

- Bolonyai Gábor: *Kommentárok Arisztotelész Poétika című művéhez* = Arisztotelész: *Poétika és más költészettani írások* [teljes gondozott szöveg]. Ritoók Zsigmond ford. Szerk. és a jegyzeteket összeáll. Bolonyai Gábor. Bp., PannonKlett Könyvkiadó Kft., 1997. Fogalmak: *poiészisz, tekhné, phüszisz, dianoia, mimészisz, müthosz, peripeteia, anagnoriszisz, katharszisz, hédoné, mathészisz, enthusziaszmosz*
- Paul Ricoeur: *A hármas mimézis = A hermeneutika elmélete*. Vál. és szerk. Fabiny Tibor Szeged, JatePress, 1998. 209-248.; Paul Ricoeur: *A szöveg világa és az új lét = Paul Ricoeur: Bibliai hermeneutika*. Budapest, 1995. 33-39.
- Northrop Frye: *Történeti kritika: A módok elmélete = A kritika anatómiája*. Helikon, 1998. 49-61.; Northrop Frye: *Az irodalom archetípusai. = A hermeneutika elmélete*. Vál. és szerk. Fabiny Tibor Szeged, JatePress, 1998. 359-370.

2. A nyelv poétikai megközelítésben

Olvasmányok:

- Wilhelm von Humboldt: *Az emberi nyelvek szerkezetének különbözőségéről és ennek az emberi nem szellemi fejlődésére gyakorolt hatásáról*. = Wilhelm von Humboldt: *Válogatott írásai*. Budapest, Európa, 1985. 71-115. Ford. Rajnai László. 71-115.
- Alekszandr Potebnya: *A szó és sajátosságai, Beszéd és megértés, A költői műalkotás három összetevője, A költői és mitikus gondolkodás; A mitikus gondolkodás természete, A mítosz és a szó, A szó szerepe a mítoszképződésben = Poétika és nyelvelmélet*. Szerk. és a kísérő tanulmányt írta: Kovács Árpád. Budapest, Argumentum, 2002. 147-190.
- Viktor Sklovszkij: *A szó feltámasztása; A művészet mint fogás = A szó feltámasztása. Orosz irodalomelméleti tanulmányok*. Szerk. Molnár Angelika, Fresli Mihály. Szombathely, 2016. 13-31.

- Hans-Georg Gadamer: A szó igazságáról. = Hans-Georg Gadamer: *A szép aktualitása*. T-Twins, Budapest, 1994. 111-141.

Ajánlott:

- Gombocz Zoltán: Jelentéstan = Gombocz Zoltán: *Jelentéstan és nyelvtörténet*. Budapest, Akadémiai Kiadó, Budapest. 129-190.
- Roman Jakobson: Nyelvészet és poétika = Roman Jakobson = *Hang - jel - vers*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1969. 211-257.

3. A műalkotás fogalmáról

Olvasmányok:

- Peter Szondi: A filológiai megismerésről. = *A hermeneutika elmélete*. Vál. és szerk. Fabiny Tibor Szeged, JatePress, 1998. 343-358.
- Maurice Blanchot: A lényegi magány; Az ihlet, az ihlet hiánya; A műalkotás jellemzői = Maurice Blanchot: *Az irodalmi tér*. Budapest, Kijárat, 2005. 7-20, 145-155, 184-195.
- Gaston Bachelard: Bevezetés = Gaston Bachelard: *A tér poétikája*. Budapest, Kijárat, 2011. 7-26.

Ajánlott:

- Heidegger: *A műalkotás eredete*. Budapest, Európa, 1988.

4. Az elbeszélés poétikája és narratológiája

Olvasmányok:

- Lev Vigotszkij: Könnyed lélegzet. = Vigotszkij: *Művészetpszichológia*. Budapest, Kossuth, 1968. 239-265.
- Jurij Lotman: A szüzsé eredete tipológiai aspektusból = *Kultúra, szöveg, narráció*. Szerk Kovács Árpád, V. Gilbert Edit. Pécs, 1994. 82-119.
- Olga Frejdenberg: Motívumok = *Poétika és nyelvelmélet*. Szerk. és a kísérő tanulmányt írta: Kovács Árpád. Budapest, Argumentum, 2002. 297-305.
- Paul Ricoeur: A narratív forma = Paul Ricoeur: *Bibliai hermeneutika*. Budapest, 1995. 59-88.
- Szmirnov: A rövidség értelméről = *A regény és a trópusok*. Budapest, Argumentum 2007. 417-425.
- Kovács Árpád: Prózanyelvi képződmények (Kosztolányi: a Pesztra eseményvilága). = Kovács Árpád: *Az irodalmi esemény*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2013.

Ajánlott:

- Ejhenbaum: Hogyan készült Gogol *Köpönyege*? = *Az irodalmi elemzés*. Budapest, Gondolat, 1974. 58-79.
- Propp: *A mese morfológiája*; Propp: *A varázsmese történeti gyökerei*.

5. Lírapoétika

- Horváth Kornélia A lírai beszélő kérdéséről. (Én, hang, arc, self, szubjektum). = Horváth Kornélia: *A versről*. Budapest, Kijárat, 2006. 183-210.
- Fónagy Iván: *A költői nyelvről*. Bp., Corvina, 1999.

- Kovács Árpád: Rím és katakrézis a Hajnali részegségben. = Kovács Árpád: *Versbe írt szavak*. Budapest, Argumentum, 2011. 13-62.

Ajánlott:

- Kulcsár-Szabó Zoltán: *Metapoétika. Önreprezentáció és nyelvszemlélet a modern költészetben*. Kalligram. Pozsony, 2007.
- Gottfried Benn: *Líraproblémák*

6. Poétika és intertextualitás

- Dällenbach: *Intertextus és autotextus*. Helikon, 1996/ 1-2. 51-67.
- Michael Riffaterre: *Az intertextus nyoma*. Helikon, 1996/ 1-2. 67-82.
- Laurent Jenny: *A forma stratégiája*. 1996/ 1-2. 23-51.
- Riffaterre: Szimbolikus rendszerek a narratívában. = Narratívák 2. Thomka Beáta (szerk.) *Narratívák 2. Történet és fikció*. Budapest: Kijárat, 1998. 61-85.

7. Poétika és hermeneutika

- Wolfgang Iser: Fikcióképző aktusok. = Wolfgang Iser: *A fiktív és az imaginárius. Az irodalmi antropológia ösvényein*. Budapest, Osiris, 2001.
- Paul Ricoeur: A narratív identitás = *Narratívák 5. Narratív pszichológia*. László János, Thomka Beáta (szerk.) Budapest, Kijárat, 2001.
- Paul Ricoeur: A metaforikus folyamat = Paul Ricoeur: *Bibliai hermeneutika*. Budapest, 1995. 89-113.
- Northrop Frye: Azonosság és metafora = Northrop Frye: *Az Ige hatalma*. Budapest, Európa, 1997. 95-133.